

Regieversterkend handelen

Eigenaarschap bij de leerling

Hoe stimuleer je leerlingen de beste versie van zichzelf te worden? Orthopedagoog en onderzoekster Elena Carmona van Loon ontwikkelde de aanpak 'regieversterkend handelen' die docenten en schoolleidingen daarbij helpt. De werkwijze doet een groot beroep op de sociaal-emotionele vaardigheden van leerlingen en stimuleert hen zelf de leiding te nemen over hun leerproces.

Jeannine Westenberg
is tekstschrijver bij De
Nieuwe Lijn

Elena Carmona van Loon werkt al dertig jaar in het onderwijs. Ze behandelt leerlingen met ontwikkelingsstoornissen en adviseert en begeleidt scholen op dit terrein. "Ik wilde mijn ervaringen graag breder delen en een methodiek ontwikkelen voor alle scholen en docenten die het beste uit hun leerlingen willen halen en hen willen laten worden wie ze zijn." In 2016 publiceerde ze haar boek *Regie versterken in het onderwijs – worden wie je bent*.

Elena Carmona van Loon: "Jezelf overbodig maken als docent, is een mooi streven."
(foto Rick Keus)

“S tel, je bent docent en je merkt dat een leerling zijn huiswerk niet maakt en onrustig is in de klas. Je kunt geïrriteerd raken en hem laten weten dat hij beter zijn best moet doen. Je kunt hem ook bij je roepen en zeggen: ‘Ik merk dat je onrustig bent, waar zou dat mee te maken kunnen hebben? Je hebt moeite met je te concentreren? Wat zou je willen doen en leren om dat beter te kunnen? En hoe kan ik jou daarbij helpen?’ Op dat moment voelt deze leerling zich gezien, denkt hij na over zijn gedrag, leert hij onder woorden brengen wat er aan de hand is, wordt hij gestimuleerd zelf een oplossing te bedenken en iets nieuws te leren.”

Het is een voorbeeld van hoe regieversterkend handelen er in de praktijk uit kan zien, zegt Carmona van Loon. “Als je leerlingen structureel op deze wijze benadert, ervaren ze dat ze zelf dingen kunnen veranderen en dus veel invloed hebben op hun eigen leerproces. Dat vergroot het zelfvertrouwen, hun zelfstandigheid en zelfkennis.”

“Begeleid en ondersteun leerlingen waar nodig, maar stimuleer hen vooral zoveel mogelijk zelf oplossingen te vinden”

En als een leerling helemaal geen zin heeft om hieraan mee te werken? “Dan spreek je hem aan op zijn verantwoordelijkheid: ‘Je zorgt er met je drukke gedrag voor dat andere leerlingen niet kunnen werken. Jammer, ik wil je graag helpen, maar dat kan alleen als jij dat ook wilt.’ Dat je leerlingen de regie wilt geven, betekent niet dat jij je grenzen niet hoeft aan te geven. Juist wel!”

Regiefuncties

“Iedere leerling ontwikkelt zich natuurlijk op zijn of haar eigen manier”, zegt Carmona van Loon. “Maar er is wel een aantal kernfuncties die bepalend zijn voor ieder individu. Uit mijn eigen praktijkervaring en vele recente wetenschappelijke onderzoeken en inzichten op het gebied van relaties, pedagogiek en didactiek, hersenonderzoek, wetenschap en diverse onderwijsvisies heb ik zeven basisfuncties gedestilleerd. Regiefuncties noem ik die, hierop ligt de focus in mijn aanpak. Deze zeven functies bepalen in grote lijn of een leerling zich positief en gezond kan ontwikkelen. En het is dus belangrijk dat de school leerlingen op deze vlakken uitdaagt en zoveel mogelijk laat oefenen. Hoe beter leerlingen deze regiefuncties beheersen, hoe beter ze zelf invloed kunnen uitoefenen op hun gedrag en leerproces.”

De zeven regiefuncties

1. Taal, het vermogen om aan te geven wat je voelt en wilt
2. Perceptie, het vermogen om na te denken over de wereld, jezelf en anderen
3. Geweten, het vermogen om rekening te houden met grenzen van jezelf en anderen
4. Zelfcontrole, het vermogen om te reageren zoals je wilt reageren
5. Motoriek, het vermogen om je lichaam goed te kunnen gebruiken
6. Oriëntatie in tijd en ruimte, het vermogen om werk goed te plannen en je te oriënteren op je omgeving
7. Geheugen, het vermogen om je zaken zo goed mogelijk te kunnen herinneren

Kijk ook op: www.regieversterkendhandelen.nl

Positieve ervaringen

Inmiddels zijn er al veel scholen die met de methode werken en er goede ervaringen mee hebben, waaronder PENTA college CSG De Oude Maas. Afdelingshoofd vmbo-kader Babette Welter is enthousiast: “Een aantal jaren geleden al zijn wij op onze school gestart met regieversterkend handelen. Tijdens de invoering van Passend onderwijs in 2014 hadden we behoefte aan een eigentijdse ondersteunende methodiek. Stap voor stap hebben we samen de werkwijze ingevoerd. Daardoor staat die nu als een huis.

Het mooie is, de methodiek stimuleert onze docenten en schoolleiding steeds opnieuw om na te denken over goed onderwijs, en over de eigen normen, waarden en grenzen. En wat dat vervolgens betekent voor je basishouding en competenties. Wat voor school wil je zijn? Zo kom je tot een heel helder kader. Wij bedienen een uitdagende doelgroep die veel van ons vraagt. Dan biedt zo'n kader een prettig houvast.”

De juiste benadering van docenten is hierin cruciaal, een bewuste en positieve basishouding waarin het eigenaarschap van de leerlingen steeds het uitgangspunt vormt. Begeleid en ondersteun leerlingen waar nodig, maar stimuleer hen vooral zoveel mogelijk zelf oplossingen te vinden. Dat geeft leerlingen zelfvertrouwen, leert hen beter of anders over zichzelf te denken en helpt ze te ontdekken wie ze zijn en wat ze goed kunnen. Jezelf overbodig maken als docent, is een mooi streven.”

Bouwen aan een zinvolle relatie

Jezelf overbodig maken kan alleen als je je leerlingen goed kent en weet wat ze al kunnen of nog moet leren en waar hun talenten liggen. Carmona van Loon: “Daarom is het belangrijk te bouwen aan een zinvolle relatie. Mijn methode gaat uit van vijf bouwstenen daarvoor:

1. basisveiligheid: acceptatie van de leerling;
2. afstemmen: de leerling wordt gezien, ondersteund en begrensd;
3. zelfvertrouwen: de docent laat zien dat de leerling zaken kan leren;
4. onafhankelijkheid: de docent benoemt wat de leerling goed doet en kan;
5. creativiteit: de docent heeft oog voor de uniciteit en identiteit van zichzelf en de leerling.

Kortom, regieversterkend handelen is een praktische en doelgerichte werkmethode die aansluit bij de positieve psychologie en uitgaat van de kracht en talenten van jongeren. Het helpt jongeren zichzelf beter te leren kennen, en zich te verhouden tot anderen en de wereld om hen heen. Het helpt hun steviger in hun schoenen te staan. Ook nu jongeren te maken krijgen met steeds meer keuzemogelijkheden, prikkels (sociale media!) en razendsnelle technologische ontwikkelingen, kan dat geen kwaad.”

Onlangs verscheen een nieuw boek van Elena Carmona van Loon Regieversterkend leiderschap. Daarin ligt de focus op het vergroten van eigenaarschap bij leraren en teamleiders, het versterken van een professionele, lerende cultuur en het sterk positioneren van de school; een congruente aanpak waarin de visie terugkomt in het handelen van alledag.

Regieversterkend handelen is een praktische en doelgerichte werkmethode die aansluit bij de positieve psychologie en uitgaat van de kracht en talenten van jongeren

Zorg voor basisveiligheid: acceptatie van de leerling.

